

NURMIJÄRVI

Nettiversio

Sosiaali- ja terveyslautakunta 15.11.2011

Sosiaali- ja terveystoimen toimialan valmiussuunnitelma

MOTTO:

Toimivaa suunnitelmaa on helppo muuttaa

Johdanto

Tämä on sosiaali- ja terveystoimen toimialan valmiussuunnitelman ns. suppeampi "nettiversio" kuntalaisten tiedoksi ja yleiseen käyttöön. Sosiaali- ja terveystoimen toimialalle on työntekijöiden tueksi työstetty laajempi, yksityiskohtainen valmiussuunnitelma erilaisine yhteystietoineen ja toimintakaavioineen. Tavoitteenamme on ollut laatia henkilöstön käyttöön kattava, mutta ytimekäs ohjeistus valmiussuunnittelun kokonaisuudesta. Ohjeistus on laadittu siten, että se on helposti sovellettavissa kulloinkin eteentulevaan tilanteeseen.

Valmiussuunnittelun määrittelyä, sitä ohjaava lainsäädäntö ja ohjeistus

Valmiussuunnittelun tavoitteena on saavuttaa sellainen toimintalmius ja kyky hoitaa tehtäviä niin, että kuntalaisten elintärkeät palvelut turvataan kaikissa turvallisuustilanteissa. Ministeriö antaa kunnille ja kuntayhtymille ohjeet valmiussuunnittelusta ja muista varautumistoimista.

Sosiaali- ja terveystoimen toimialan valmiussuunnitelma pohjautuu Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen antamaan ohjeistukseen ja koulutukseen. Siinä on otettu huomioon kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon valmiussuunnittelua koskevat säädökset ja valtion viranomaisten ohjeet kuten Pelastuslaki (468/2003) 58 §, Puolustuslaki (1083/91) ja Valmiuslaki (1080/91, muutokset 198/200). Kunta hoitaa tehtävänsä normaaliajan hallinto-organisaatiolla niin pitkälle kuin mahdollista.

Poikkeusoloissa voimaan saatettavien säännösten ja määräysten mukaan kunnan organisaatio muodostuu joustavasti. Poikkeusolot on määriteltävä valmiuslaissa viisiportaisesti:

1. Häiriö- ja erityistilanteet
2. Suuronnettomuus
3. Taloudellinen kriisi
4. Vieraiden valtioiden välinen sodanuhka tai sota
5. Sodanuhka ja sota

Erityistilanteissa tilanteen selviäminen voi edellyttää viranomaisilta esim. normaalista poikkeavaa johtamista ja viestintää. Sosiaali- ja terveydenhuollon erityistilanteita voivat olla mm. sosiaaliturvan rahoituspohjan romahdus, vakava ja pitkäkestoinen tartuntatautiepidemia ja laaja joukkopakomainen maahantulo.

Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategia (YETTS)

Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategian (YETTS) tarkoituksena on ohjata hallinnonaloja kehittämään ja ylläpitämään elintärkeiden toimintojen edellyttämää suorituskykyä sekä antaa yhtenäiset perusteet hallinnonalojen yhteistoiminnan suunnittelulle ja toteutukselle elintärkeiden toimintojen turvaamiseksi.

Väestön toimeentuloturva ja toimintakyky perustuu keskeisesti kuntien vastuulla olevan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän toimintaan. Tavoitetilan toteutumisen edellytys on, että kaikissa turvallisuustilanteissa väestön tarvitsemat keskeiset sosiaali- ja terveyspalvelut on turvattu.

Toimialan johtaminen normaali- ja poikkeusoloissa

Totuttua johtamis- ja päätöksentekomenettelyä noudatetaan niin kauan kuin se on mahdollista. Henkilö, joka vastaa toimialan tai tehtävän hoitamisesta normaalisti, vastaa siitä myös erityistilanteissa ja poikkeusoloissa. Kriisijohtamisessa korostetaan ennakoivuutta.

Normaalioloissa sosiaali- ja terveystoimen toimialan tehtävänä on järjestää nurmijärveläisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut asukkaiden tarpeiden mukaisesti. Tämä tehtävä toimialalla on myös poikkeusoloissa. Poikkeusoloissa toimitaan mahdollisimman pitkään normaaliajan organisaattiorakenteita ja toimintaperiaatteita noudattaen.

Valmiusasteet muodostavat **ketjun**, jossa normaaliajan perusvalmiudesta siirrytään tehostetun valmiuden kautta täysvalmiuteen.

a) Perusvalmius

Sosiaali- ja terveystoimen toimiala on perusvalmiudessa normaaliaikana. Perusvalmiuteen kuuluu seuraava varautuminen:

- Valmiussuunnitelma on voimassa normaali-olojen häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten.
- Ylläpidetään ympärivuorokautista hälytysvalmiutta.
- Perehdytetään ja koulutetaan henkilöstöä toimimaan poikkeusoloissa suunnitelman mukaisesti.
- Yhteistyöstä on sovittu poliisin, pelastusviranomaisten, Vapaaehtoisen pelastuspalvelun, erikoissairaanhoidon, seudun kuntien, Suomen Punaisen Ristin ja Nurmijärven seurakunnan kanssa.
- Yhteistyötä seudun kuntien kanssa kehitetään poikkeusolojen hallitsemiseksi.
- Toimintayksiköiden turvallisuussuunnitelmat pidetään ajan tasalla.
- Hankitaan suunnitelman mukaista materiaalia.

b) Tehostettu valmius

Valmiutta nostetaan ja normaaliajan toimintaa tehostetaan mm. seuraavasti:

- Henkilöstön tehtävät arvioidaan uudelleen.
- Toimintoja lisätään ja supistetaan tilanteen mukaisesti.
- Materiaali tarkistetaan ja täydennetään.
- Tietoyhteyksien, tiedotusvälineiden ja hälytysjärjestelmien toimivuus varmistetaan.
- Henkilöstölle järjestetään tarpeen mukainen koulutus ja ohjaus.
- Varmistetaan mahdollisuus siirtyä toimeentuloturvaetuuksien käteismaksatukseen.

c) Täysvalmius

Täysvalmiuteen voidaan siirtyä vain poikkeusoloissa. Siirtyminen tapahtuu valtioneuvoston käskystä 2-5 vuorokauden kuluessa. Poikkeusoloissa suunnitelmien mukainen organisaatio on kokonaisuudessaan toimintavalmiina.

Toimialan tehtävien hoito valmiuden ylläpitämisessä

Sosiaali- ja terveystoimen toimialan merkitys ja vaikutus väestön ja asiakkaiden hyvinvoinnille on keskeinen. Sillä, että kansalaiset voivat luottaa sosiaali- ja terveyspalvelujen toimivuuteen myös häiriö- ja poikkeusoloissa on tärkeä merkitys väestön kriisinsieto- ja toimintakyvyn kannalta.

Terveydenhuollossa perustuslain mukaisiin palveluihin kuuluvat ehkäisevän terveydenhuollon toiminnot, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palvelut sekä kuntoutustoiminnot.

Sosiaalihuollon tehtäviin kuuluvat sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut. Erityislakien perusteella sosiaalitoimi vastaa myös toimeentulotuesta, lasten ja nuorten huollosta, lasten päivähoidosta, vammaispalveluista ja päihdehuollosta. Tavoitetilassa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluilla sekä toimeentuloturvalta ylläpidetään ja edistetään väestön toimintakykyä ja terveyttä, turvataan kansalaisten toimeentulo sekä ehkäistään syrjäytyminen.

Toimialan ydintehtävänä on varmistaa

Väestön terveys ja sosiaalinen turvallisuus kaikissa olosuhteissa.

Sosiaali- ja terveystoimen toimialan turvallisuuspalvelujen tehtävänä on:

1. Arvioida tilanteiden vaarallisuus
2. Tulkita niiden merkitys väestön terveyteen ja toimintakykyyn
3. Ehkäistä väestöä uhkaavat sosiaaliset ja terveydelliset vaarat
4. Lieventää haitallisia seurauksia
5. Taata kaikissa tilanteissa mahdollisimman hyvä terveydellinen ja sosiaalinen turvallisuus ja toimeentulo väestölle.

Kriisitilanteissa on eri toimijoiden tiedettävä

- a) ennalta omat tehtävänsä
- b) työnjako muiden kanssa ja
- c) toimivaltuutensa.

Avainasemassa toimialan palveluiden tuottamisessa ja tarjoamisessa on niiden suojaaminen sisäisiä sekä ulkoisia uhkia vastaan.

- Sisäisillä uhilla tarkoitetaan organisaation omasta toiminnasta lähtöisin olevia uhkia. Sisäisiltä uhilta voidaan tehokkaasti suojautua toimintaohjein sekä toimintamallein eri hallintajärjestelmien kautta.
- Ulkoisilla uhilla tarkoitetaan organisaation ulkopuolisesta ympäristöstä tai yhteisöstä aiheutuvia uhkia. Näiltä uhkilta on vaikeaa tai jopa mahdotonta suojautua. Täten niihin tulee varautua tehokkaalla suunnittelulla, kouluttamisella ja toimintojen harjoittelulla.

Varautumalla sekä suojautumalla ulkoisia ja sisäisiä uhkia vastaan voidaan toimialan palveluiden jatkuvuus turvata mahdollisimman häiriöttömästi kaikissa yhteiskunnan turvallisuustilanteissa.

Valmiussuunnittelu ja varautuminen poikkeusoloissa toimimiseen on tärkeää ottaa osaksi toimialan normaaliajan yhteistyötä toiminnan häiriöttömyyden takaamiseksi. Tärkeää on selvittää ja sopia varautumisen vastuu- ja työnjaot sekä henkilöstön ja tilojen käyttö poikkeusoloissa.

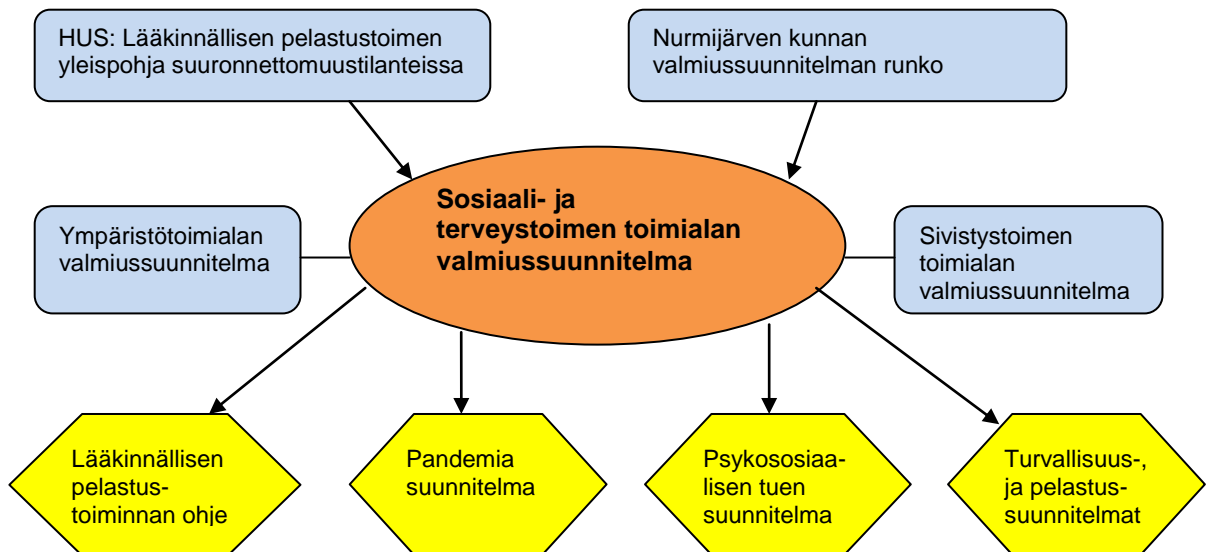
Kunnan kaikkiin toimipisteisiin ja laitoksiin on tehty kiinteistön pelastussuunnitelma ja tarvittaviin kohteisiin lisäksi turvallisuusselvitys. Suunnitelma laaditaan jokapäiväisiä onnettomuus- ja vaaratilanteita sekä erityistilanteita ja poikkeusoloja varten. Käytännön harjoituksilla ja henkilökunnan koulutuksella lisätään valmiuksia toimia oikein vaara- ja onnettomuustilanteissa.

Poikkihallinnollinen yhteistyö kunnassa

Sosiaali- ja terveystoimen toimialan valmiussuunnitelma on laadittu yhteistyössä kunnan eri toimialojen kesken, poikkihallinnollisuus huomioiden. Sosiaali- ja terveystoimen toimialan tehtävänä on huolehtia hyvästä yhteistyöstä muiden toimialojen kanssa. Verkostoituneen työn malleja on mahdollista hyödyntää myös valmiustilanteissa.

- Tehostetun valmiuden aikana toimintoja priorisoidaan tilanteen vaatimalla tavalla ja perustoimintoja rajataan tarpeen mukaan.
- Täysvalmiuden aikana keskitytään ainoastaan päivystysluonteiseen toimintaan ja henkilöstö sijoitetaan muihin tehtäviin suunnitelmien mukaisesti.

Sosiaali- ja terveystoimen toimialan valmiussuunnitelman asema suhteessa muihin merkittäviin suunnitelmiin

Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa

Nurmijärven seurakunnalla on merkittävä rooli sosiaali- ja terveystoimen toimialan kanssa tehtävässä yhteistyössä normaaliolojen aikana. Tärkein yhteistyön muoto toimialan ja seurakunnan kesken normaaliolojen häiriötilanteissa liittyy psykososiaalisen tuen toteuttamiseen.

Lisäksi yhteistyö kolmannen sektorin toimijoiden kanssa on normaalioloissa varsin monipuolista.

Sosiaali- ja terveystoimen väestönsuojelutehtävät

Väestönsuojelulla tarkoitetaan ihmisten ja omaisuuden suojaamista valmiuslaissa ja puolustuslaissa ilmaistuissa poikkeusoloissa sekä väestönsuojelutehtävien hoitoon varautumista.

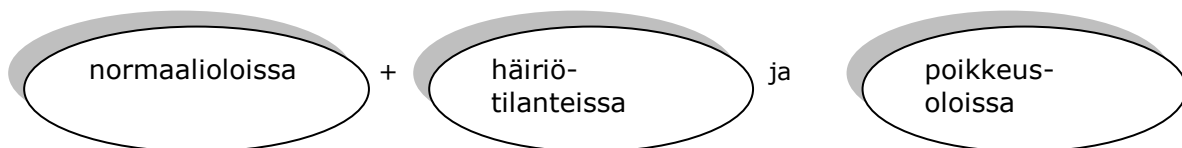
Kuntien ja kuntayhtymien välisen työnjaon ja kuntia koskevan lainsäädännön mukaisesti hoidettavat sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevat väestönsuojelutehtävät ovat:

- ensiapu, lääkinällinen pelastustoiminta ja sairaankuljetus
- vastuu onnettomuuksien uhrien ja evakuoitujen väestön majoituksesta, muonituksesta, vaatuksesta ja muusta perushuollosta
- psykososiaalinen tuki ja palvelujen järjestäminen yhteistoiminnassa muiden asiantuntijoiden kanssa tukea tarvitseville
- asiantuntija-apu ja apu pelastushenkilöstön huoltamisessa

Nurmijärven ja Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen väestönsuojeluorganisaatio on suunniteltu vastaamaan alueen väestönsuojelutehtävistä kaikissa valmiuslain tarkoittamissa poikkeusoloissa. Nurmijärven kunnan ja Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen väestönsuojelun operatiivinen toimintaorganisaatio muodostuu pelastusmuodostelmista, raivausmuodostelmista, ensiapu-, sairaankuljetus- ja huoltomuodostelmista.

Viestinnän tehtävä poikkeusoloissa

Kunnan viestinnän tavoitteena on kuntalaisten ja median tiedontarpeeseen vastaaminen kaikissa turvallisuustilanteissa:

Poikkeus- ja kriisitilanteissa viestintä on suunnitelmallista ja pitkäjänteistä. Viestinnän tehtävänä on **erityisesti luoda henkistä kriisikestävyttä ja turvata mahdollisimman sujuva ja järjestelmällinen tiedonkulkua.**

Muita kriisiviestinnän tehtäviä ovat mm.

- tukea johtamista
- välittää oikeaa tietoa ja vastata tiedon tarpeeseen
- turvata tärkeitä palveluita
- turvata toimintaedellytyksiä
- antaa toimintaohjeita
- puolustaa kunnan etuja ja mainetta sekä lieventää kriisin negatiivisia vaikutuksia
- huolehtia turvallisuudesta

Viestintää johtaa aina se viranomainen, jolla on tilanteen johtovastuu. Viestinnässä noudatetaan **avoimuuden, omaaloitteisuuden, nopeuden, luotettavuuden ja johdonmukaisuuden sekä vuorovaikutteisuuden periaatteita.**

Useimmiten poikkeustilanteissa kunnan sosiaali- ja terveystoimen tärkein viestinnällinen tehtävä on **tiedottaa kuntalaisille ja asiakkaille normaalista poikkeavista palveluista.**

Palveluiden sujuva uudelleenjärjestely edellyttää nopeasti reagoivaa sisäistä viestintää henkilöstön keskuudessa ja tiedottamista yhteistyökumppaneille.

Toimialan viestinnän toimenpiteet ja työkalut valitaan sen mukaan, kuinka vakavaksi tapahtuma arvioidaan. Kaikissa tapauksissa varaudutaan vastaamaan median kysymyksiin ja tiedotetaan kriisistä ajantasaisesti henkilökunnalle intranetissa ja tarvittaessa sähköpostilla sekä työpaikkakokouksissa.

Tilanteen luonne ja vakavuus vaikuttavatkin ulkoisen viestinnän välineiden valintaan:

1. tiedote internet –sivuilla ja säännöllisen jakelulistan viestimille
2. kuntalaisten laajennettujen puhelinneuvontapalveluiden käyttöönotto
3. tiedotustilaisuus median edustajille
4. valtakunnallinen mediatiedote
5. tiedotteiden jakelu ilmoitustauluille
6. kansainvälinen tiedote
7. mediakeskuksen perustaminen
8. kuulutusautojen käyttöönotto

Poikkeaviin ja kriisitilanteisiin varautumista varten Nurmijärven kunnalla on poikkeusolojen viestintäohje

Suunnitelman ylläpito

Valmiussuunnitelma tarkistetaan kerran vuodessa helmi-maaliskuussa. Sosiaali- ja terveystoimen toimialan johtoryhmä vastaa suunnitelman tarkistamisesta ja päivityksestä.

Valmiussuunnitelman toteuttamisen vaatimaa henkilöstön koulutusta ja harjoitustilanteita suunnitellaan ja järjestetään säännöllisesti yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

